

**POLSKA BIBLIOGRAFIA
ANTYKU CHRZEŚCIJAŃSKIEGO 2005**

DZIAŁY TEMATYCZNE

1. Prace zbiorowe (antologie tekstów i opracowania)
2. Bibliografie i problemy metodologiczne
3. Prace ogólne, historie literatury
4. Historia wspólnot, instytucji, okresów historycznych, regionów
- 5.1. Historia doktryn (teologia)
- 5.2. Historia doktryn (filozofia)
6. Liturgia
7. Hagiografia i historia duchowości
8. Archeologia i historia sztuki
9. Biblia
- 9.1. Apokryfy
- 9.2. Gnostycyzm
10. Patrystyka i średniowiecze (łacińskie i bizantyńskie)
11. Autorzy
12. Recenzje, omówienia
13. Sprawozdania
14. Wybrane publikacje z zakresu kultury klasycznej

1. Prace zbiorowe (antologie tekstów i opracowania)

Chrześcijananie w Cesarstwie Rzymskim II i III wieku. Wybrane zagadnienia życia społecznego, wstęp, wybór i oprac. W. Myszor, seria: *Studia Antiquitatis Christianae. Series Nova* 1, Katowice 2005, Księgarnia św. Jacka.

HOJNOWSKI J., *Złote myśli Ojców Kościoła*, Kraków 2005, Wydawnictwo „Spes”.
Humanistyka grecka i rzymska. Akta Walnego Zgromadzenia PTF (Lublin, 17-20 IX 2003), red. R. Popowski, Lublin 2005.

Kondycja chrześcijaństwa dzisiaj a inicjacja chrześcijaństwa w starożytności, red. nauk. B. Górka, seria: *Christianitas antiqua* 1, Gdańsk 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.

- Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań* (Materiały VII Kongresu Teologów Polskich, KUL 12-15 IX 2004), t. 3, Lublin 2005, Wydawnictwo KUL.
- Literatura Grecji starożytnej*, t. 1-2, red. H. Podbielski, Lublin 2005, 919-1136 (*Grecka literatura chrześcijańska*) TN KUL.
- NAUMOWICZ J., *Dwie są drogi. Przewodnik wczesnochrześcijański*, Poznań 2005, Wydawnictwo „W Drodze”.
- Ojcowie Kościoła Wschodniego o Eucharystii*, oprac. M. Starowieyski, Katowice – Ząbki 2005, Księgarnia św. Jacka – Apostolicum.
- Ojcowie Kościoła Zachodniego o Eucharystii*, oprac. M. Starowieyski, Katowice – Ząbki 2005, Księgarnia św. Jacka – Apostolicum. *Powszechna Encyklopedia Filozofii* [= PEF], t. 6 (Kr-Me), Lublin 2005, Polskie Towarzystwo św. Tomasza z Akwinu.
- Portolana. Studia Mediterranea*, t. 2: *Religie świata śródziemnomorskiego*, red. D. Quirini-Popławska, Kraków 2005, Wydawnictwo UJ.
- Sympozja Kazimierskie poświęcone kulturze świata późnego antyku i wczesnego chrześcijaństwa*, t. 5: *Miejsca święte w epoce późnego antyku*, red. B. Iwaszkiewicz-Wronikowska – D. Próchniak, Lublin 2005, TN KUL.

2. Bibliografie i problemy metodologiczne

- CZYŻEWSKI B., *Pierwszy powojenny Redaktor Naczelny Studia Gnesnensia. Wspomnienie pośmiertne o ks. prof. Szczepanie Pieszczochu*, SG 19 (2005) 5-17.
- DEGÓRSKI B., *Il ricorso ai Padri nei concili africani dei secoli IV-VI*, AHC 35 (2003) 222-233.
- FIGIEL J., *Indeks „Vox Patrum” 1 (1981) – 24 (2004)*, VoxP 25 (2005) t. 48, 541-646.
- FIGIEL J., *Patrystyka w czasopismach 2005*, VoxP 25 (2005) t. 48, 495-539.
- FIGIEL J., *Wykaz skrótów stosowanych w periodyku „Vox Patrum”*, VoxP 25 (2005) t. 48, 437-443.
- LONGOSZ S., *Wykaz prac dyplomowych z antyku chrześcijańskiego ukończonych w niektórych polskich ośrodkach naukowych w 2005 roku*, VoxP 25 (2005) t. 48, 459-467.
- NAUMOWICZ J., *Sekcja Patrystyczna* (sprawozdania), w: *Kościół w życiu publicznym* [zob. 1], t. 3, 373-375.
- NAUMOWICZ J. – LONGOSZ S., *Polska bibliografia antyku chrześcijańskiego 2005*, VoxP 25 (2005) t. 48, 469-493.
- NIEDŹWIECKI W., *Wczesnochrześcijańskie źródła kanoniczno-liturgiczne. Przewodnik bibliograficzny*, Toruń 2005, Wydawnictwo UMK.
- STAWISZYŃSKI W., *Bibliografia patrystyczna 1901-2004. Polskie tłumaczenia tekstów starochrześcijańskich pierwszego tysiąclecia*, Kraków 2005, Wydawnictwo Homini.
- WIERNA R., *Patrystyka w wybranych czasopismach: „Bonus pastor” (1877-1890), „Dziś i jutro” (1945-1956), „Kierunki” (1956-1990), „W drodze” (1973-2005), „Misericordia” (1995-2005)*, VoxP 25 (2005) t. 48, 451-457.

3. Prace ogólne, historie literatury

- JAKIELASZEK J., „*Nescit quo flectere puppem*” (*Corippi Johan. I 273*). Hipoteza kontaminacyjna, *VoxP* 25 (2005) t. 48, 233-242.
- KOKOSZKO M., *Ryby i ich znaczenie w życiu codziennym ludzi późnego antyku i wczesnego Bizancjum (III-VII w.)*, *Byzantina Lodziensia* 9, Łódź 2005, Wydawnictwo UŁ.
- Literatura Grecji starożytnej*, t. 2: *Proza historyczna. Krasomówstwo. Filozofia i nauka. Literatura chrześcijańska*, red. H. Podbielski, Lublin 2005, Towarzystwo Naukowe KUL.
- LONGOSZ S. – STAROWIEYSKI M., *Grecka literatura chrześcijańska. Wprowadzenie*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 919-928.
- LONGOSZ S., *Szkoła antiocheńska*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 1039-1078.
- MYSZOR W., *Literatura heterodoksyjna i św. Ireneusz z Lyonu*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 987-1018.
- MYSZOR W., *Ojcowie apostołscy i apologeti II wieku*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 965-985.
- NAUMOWICZ J., *Euzebiusz z Cezarei i historiografia chrześcijańska*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 1019-1026
- NAUMOWICZ J., *Literatura chrześcijańska za Justyniana*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 1127-1136.
- NAUMOWICZ J., *Ojcowie kapadoccy*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 1101-1113.
- NAUMOWICZ J., *Środowisko aleksandryjskie i pisarze III wieku*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 1079-1089
- STAROWIEYSKI M., *Apokryfy Nowego Testamentu*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 957-963.
- STAROWIEYSKI M., *Literatura monastyczna*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 1115-1126.
- STAROWIEYSKI M., *Poezja chrześcijańska*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 1027-1038.
- WOJCIECHOWSKI M., *Literatura grecko-żydowska i Septuaginta. Nowy Testament*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 3], 929-956.

4. Historia wspólnot, instytucji, okresów historycznych, regionów

- BENDZA M. – SZYMANIUK A., *Starożytne patriarchaty prawosławne*, Białystok 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- BURCZAK K., *Prawo azylu w ustawodawstwie synodów galijskich V-VII wieku*, Lublin 2005, Wydawnictwo KUL.
- DEBIŃSKI A., *Rzymskie prawo prywatne. Kompendium*, wyd. 2 poprawione, Warszawa 2005.
- ILSKI K., *Chrzest Imperium Romanum*, seria: Europa chrześcijańska, Poznań 2005, Księgarnia św. Wojciecha.

- JANISZEWSKI P., *Tchnienie Tyfona i Sępogiganci – neoplatoński mit i alegoria przeciw chrześcijanom*, [w:] *Sacrum. Obraz i funkcja w społeczeństwie średniowiecznym*, red. A. Pieniądz-Skrzypczak – J. Pysiak, Warszawa 2005, Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, 9-33.
- JANISZEWSKI P., *We władzy Księcia Ciemności. Cesarz Justynian I w «Historii sekretnej» Prokopiusza z Cezarei*, MW 2005, nr 4, 22-27.
- JANISZEWSKI P., *Wódz, mąż i ślepy żebrak. Opowieść o Belizariuszu*, MW 2005, nr 12, 33-39.
- KOCZWARA S., *Świadectwo troski o jedność Kościoła patriarchy Konstantynopola Jana II (518-520) na podstawie jego listów z 520 roku*, RT 52 (2005) z. 2, 25-29.
- KOŚCIELNIAK K., *Chrześcijananie w krajach muzułmańskich*, TST 24 (2005) 15-30.
- KOTŁOWSKA A., *Czas antyczny – czas chrześcijański*, seria: Europa chrześcijańska, Poznań 2005, Księgarnia św. Wojciecha.
- KRAWCZYK R., *Powstania żydowskie przeciw Rzymianom w I-II w. n.e.*, RTWP 3 (2003) 113-126.
- LEPPIN H., *Początki polityki kościelnej Justyniana*, tłum. K. Ilski – A. Kotłowska, seria: *Labarum 2*, Poznań 2005.
- ŁUĆ I., *Wierzenia żołnierzy rzymskich w okresie wczesnego Cesarstwa na przykładzie formacji pretoriańskiej*, w: *Portolana* [zob. 1], 55-66.
- MICHALAK A., *Wojna 66-70, wojna święta? Ideologia wojny świętej w późnym okresie Drugiej Świątyni*, „*Studia Bobolanum*” 2 (2005) 61-100.
- MIOTK A., *Wczesnochrześcijańskie Kościoły w Afryce*, „*Nurt*” 39 (2005) z. 1, 135-181.
- NOCOŃ A., *Appellatio Flaviani ad papam Leonem (?)*. *Autor du pouvoir papal dans l’Orient*, SSHT 38 (2005) nr specjalny, 70-76.
- STAROWIEYSKI M., *Literatura monastyczna*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1115-1126.
- TYBUROWSKI K., *Il «Codex Theodosianus»*, SSan 12 (2005) z. 2, 99-107.
- WOJCIECHOWSKI P., *Czyciele Herkulesa w Rzymie. Studium epigraficzno-antroponomastyczne (I-IV w. n.e.)*, Toruń 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

5.1. Historia doktryn (teologia)

- AMATA B., *Maryja Dziewica, „Dobra Pasterka” w katechezie Ojców Kościoła*, SMA 7 (2005) nr 1, 11-40.
- BARDSKI K., *Wczesnochrześcijańskie alegorie Eucharystii w oparciu o teksty starotestamentowe*, WST 18 (2005) 19-24.
- CZĘSZ B., *Ojcowie Kościoła i chrześcijańskie korzenie Europy*, w: *Kościół w życiu publicznym* [zob. 1], t. 3, 349-362.
- DEGÓRSKI B., *Aniołowie stróżowie w piśmiennictwie chrześcijańskim okresu przedniejskiego*, [w:] A. Chrapkowski (wyd.), *Aniołowie w paulińskiej tradycji i pobożności*, Kraków 2006, 25-37.

- GÓRKA B., *Perspektywa inicjacji wczesnochrześcijańskiej na podstawie Rz 8, 28-30*, w: *Kondycja chrześcijaństwa dzisiaj* [zob. 1], 57-71.
- GRZYWACZEWSKI J., *Papież Jan Paweł II wyznawcą i nauczycielem wiary Ojców Kościoła w encyklice „Ecclesia de Eucharistia”*, „Głos Katolicki” 2005 (20 III), s. 5.
- JAŚKIEWICZ G., *Ojcowie Kościoła o Eucharystii*, „Dobry Pasterz” 30 (2005) 242-247.
- KACZMAREK Tomasz, *Duch egzegezy patrystycznej*, „Teologia i człowiek” 5 (Toruń 1995) 79-98.
- KADYLAK J., *Poglądy Ojców i pisarzy kościelnych na człowieka*, „Elpis” 7 (2005) 37-46.
- KOWALCZYK E., *Kościół starożytny podmiotem prawa – studium przypadku*, PzST 2005, t. 18, 135-139.
- KRÓLIKOWSKI J., *Mariologia Ojców a współczesna refleksja mariologiczna. Uwagi metodologiczne*, VoxP 25 (2005) t. 48, 275-289.
- KUBACKI Z., *Teologia hermeneutyczna formuły „Extra Ecclesiam nulla salus” w kontekście potrzeb dialogu międzyreligijnego*, StOe 5 (2005) 329-347.
- LISZKA P., *Znaczenie alegorii w historii myśli teologicznej*, WPT 13 (2005) nr 1, 75-95.
- NAUMOWICZ J., *L'Esprit Saint et l'Église dans les premières homélies patristiques sur la Pentecôte*, w: *Der Heilige Geist im Leben der Kirche. Forscher aus dem Osten und Westen Europas an den Quellen des gemeinsamen Glaubens*, hrsg. Y. de Andia – O.L. Hofrichter, Wien 2005, 285-295.
- PAWLAK T., *Niepokalana w nauczaniu Ojców Kościoła* (referat wygłoszony w WSD w Nowym Opolu/k. Siedlec 8 XII i przygotowany pod kierunkiem ks. dra G. Jaśkiewicza), „Kwartalnik Pastorski Diecezji Siedleckiej” 3 (2005) 208-214.
- PAWLIKOWSKI T., *Problem demokracji na tle pochodzenia i sprawowania władzy w nauce społecznej Ojców Kościoła oraz św. Tomasza z Akwinu*, STV 43 (2005) nr 2, 155-163.
- PIUS XI, *Encyklika „Lux veritatis” z okazji 1500-lecia Soboru Efeskiego*, tłum. S. Okoniewski, tekst przejrzał i komentarzem opatrzył S. Longosz, VoxP 25 (2005) t. 48, 7-25.
- RYCHLIŃSKI Cz., *Niepokalane Poczucie. Od prawdy wiary do definicji dogmatycznej*, StPł 33 (2005) 23-31.
- SOBECZKO H.J., *Komunia św. na rękę. Podstawy historyczne i teologiczno-pastoralne*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 60 (2005) 691-701.
- SZABAN I., *Eucharystia w tradycji bizantyjskiej*, PP 122 (2005) nr 6, 14-24.
- SZULC F., *Struktura teologii judeochrześcijańskiej. Studium metodologiczne w świetle badań J. Daniélou SJ*, seria: Myśl teologiczna, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- TUREK W., *Compendium Katolickiej Nauki Społecznej: patrystyczne aspekty pojęcia pracy ludzkiej*, StPł 33 (2005) 41-50.
- WIDOK N., *Charakterystyczne cechy patrystycznej eklezjologii „communio”, w: „Communio” w chrześcijańskiej refleksji o Kościele*, red. A. Czaja – M. Marczewski, Lublin 2004, 79-107.

- ŻUREK A., „*Pokarm zwany Eucharystią*” – w świetle wczesnochrześcijańskich świadectw, „*Currenda*” 155 (2005) 241-248.
- ŻUREK A., *Eucharystia – ofiara Nowego Przymierza, według Ojców Kościoła*, „*Currenda*” 155 (2005) 63-71.
- ŻUREK A., *Wczesnochrześcijańska pobożność eucharystyczna*, „*Currenda*” 155 (2005) 331-339.

5.2. Historia doktryn (filozofia)

- AREJOS Didymos, *Podręcznik etyki*, tłum., wstęp i komentarz M. Wojciechowski, seria: Źródła Myśli Filozoficznej, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- BARON A., *Neoplatońska idea Boga a ewangelizacja. Analiza anonimowego komentarza do „Parmenidesa” Platona na tle myśli plotyńsko-porfirjańskiej*, seria: Myśl teologiczna 50, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- GAWLINA M., *Paulus und Plato: „proponon” gegen „idea”*, ThPh 80 (2005) 17-30.
- KARŁOWICZ D., *Sokrates i inni święci. O postawie starożytnych chrześcijan wobec rozumu i filozofii*, Warszawa 2005, Fronda: Ośrodek Myśli Politycznej.
- OSMAŃSKI M., *Logos*, PEF VI 496-503.
- PAWLIKOWSKI T., *Lumen*, PEF VI 570-577.
- PIWOWARCZYK R., *La recontre de la pensée grecque avec le christianisme*, „*Studia z Filozofii Boga, Religii i Człowieka*” 3 (2005) 43-52.
- REALE G., *Historia filozofii starożytnej*, t. 1-2 i 5, tłum. E.I. Zieliński, Lublin 2005, Wydawnictwo KUL.
- STEPIEŃ T., *Ojcowie Kościoła i demon Sokratesa*, „*Teologia Polityczna*” 2 (2004/2005) 242-25.
- SZYMAŃSKA-KUTA., *Recepcja stoicyzmu w chrześcijańskiej tradycji aleksandryjskiej*, w: *Portolana* [zob. 1], 75-82.
- TUREK W., „*Bonus operarius manus Christi est*”. *Aspetti patristici del lavoro*, w: *Per un umanesimo degno dell'amore. Il compendio della dottrina sociale della Chiesa* (Biblioteca di Scienze Religiose 191), Roma 2005, 215-226.
- TUREK W.J., *Kompendium Katolickiej Nauki Społecznej: patrystyczne aspekty podjęcia pracy ludzkiej*, StPł 33 (2005) 41-50.

6. Liturgia

- BARANIAK M., *Języki ognia. Pięćdziesiątnica żydów i chrześcijan*, PP 122 (2005) nr 5, 37-49.
- BLAZA M., *Epikleza w Eucharystii na Wschodzie i Zachodzie*, „*Studia Bobolanum*” 2005, nr 2, 131-157.
- Boska Liturgia z komentarzem i częściami zmiennymi*, przedmowa P.J. Kuszka, Warszawa 2005, Grekokatolicka Parafia pw. Zaśnięcia Najświętszej Bogurodzicy.
- GERHARDS A., „*In persona Christi – in nomine Ecclesiae*”. *Obraz ról postugi kapłańskiej według świadectw anafor orientalnych*, WST 18 (2005) 35-50.

- LIJKA K., *Rola i obowiązki rodziców chrzestnych dawniej i dziś*, „Liturgia Sacra” 11 (2005) nr 1, 35-48.
- NADOLSKI B., *Komunia święta na rękę*, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- PAPROCKI H., *Koncepcja miłosierdzia Bożego w liturgii prawosławnej*, „Edukacja. Teologia i Dialog” 2 (2005) 57-65.
- SOBECZKO H.J., *Komunia św. na rękę. Podstawy historyczne i teologiczno-pastoralne*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 60 (2005) 691-701.
- WBSOWICZ H., *Najstarszy rzymski kalendarz świąt*, RH 52 (2004) z. 4, 9-30.

7. Hagiografia i historia duchowości

- APTACY J., *Modlitwa „serca” w tradycji chrześcijańskiego Wschodu*, AK 144 (2005) z. 576, 336-344
- CALATI B. – GRÉGOIRE R. – BLASUCCI A. *Duchowość średniowiecza*, tłum. K. Franczyk – J. Serafin, seria: Historia duchowości 4, Kraków 2005, Homo Dei.
- DAL COVOLO E., *Ojcowie Kościoła mistrzami formacji kapłańskiej*, tłum. K. Charamsa, Lublin 2005.
- FRONCZEK A., *Asceza chrześcijańska, rys historyczny*, RT 52 (2005) nr 5, 21-33
- GRONŃ R., *Przykłady „dobrej śmierci” u Aelreda z Rievaulx*, VoxP 25 (2005) t. 48,
- HUGH LAWRENCE C., *Monastycyzm średniowieczny*, tłum. J. Tyczyńska, seria: Rodowody cywilizacji, Warszawa 2005, PIW.
- JASIŃSKI D., *Acedia – grzeszna gnuśność*, w: *Przemiany mentalności w kulturach starożytnych*, red. A. Gendźwiłł – A. Izdebski – E. Sroczyńska, Warszawa – Poznań 2005, 121-127.
- KANIOR M., *Rola przewodnictwa duchowego we wczesnym monastycyzmie chrześcijańskim, Aspekty wychowawcze*, PChr 2005, nr 2(16), 11-27.
- KOBUS Z., *Kult relikwii świętych*, WKAB 14 (2005) 198-204
- KRAKOWIAK Cz., *Kult relikwii w Kościele*, „Kronika Diecezji Włocławskiej” 88 (2005) 183-191
- KUCZYŃSKA J., *Tradycje kultu św. Michała Archanioła i jego sanktuaria*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 453-459.
- KWASNIEWSKI P.A., *A tale of two wonderworkers: St. Nicholas of Myra in the writings and life of St. Thomas Aquinas*, „Angelicum” 82 (2005) 19-53
- MERTON T., *O świętym Bernardzie*, tłum. E. Dąbrowska, seria: Duchowość Wschodu i Zachodu 13, Kraków – Tyniec 2005, Wydawnictwo Benedyktynów.
- NAUMOWICZ J., *Ciało i duch u Ojców pustyni*, ŻD 2005, nr42, 21-27.
- NAUMOWICZ J., *Reforma człowieka*, „Pastores” 2005, nr 26, 97-100
- NAUMOWICZ J., *Sny na pustyni*, ŻD 2005, nr 44, 12-19.
- PASZKOWSKA T., *Acedia – demon degradujący istnienie osobowe*, RT 52 (2005) nr 5, 179-200
- PAWŁOWSKA B., *Religijne podróże do Rzymu w okresie przedkonstantyńskim*, VoxP 25 (2005) t. 48, 267-274.
- SKOCZYLAS-STADNIK B., *Opowieść o świętym Marcinie. Tradycje związane ze świętym Marcinem*, Legnica 2005, Wydawnictwo „Edytor”.

- STĘPNIEWSKA A., *Święta Emmelia – matka Bazylego Wielkiego i Grzegorza z Nyssy*, VoxP 25 (2005) t. 48, 67-77.
- SWAN L., *Zapomniane Matki pustyni. Pisma, życie i historia*, tłum. P. Kaźmierczak, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- WARD B., *Nierządnicie pustyni. Pokuta we wczesnych źródłach monastycznych*, Poznań 2005, Wydawnictwo „W Drodze”.
- WYGRALAK P., *Troska o chorych w klasztorach wizygockiej Hiszpanii w VI i VII wieku. Analiza wybranych reguł zakonnych*, PzST 19 (2005) 69-75.

8. Archeologia i historia sztuki

- BEJDA W., *Propagandowe aspekty wzmianek o zbezczeszczeniu świątyni jerozolimskiej (70. n.e.) w «Bellum Judaicum» Józefa Flawiusza*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 151-157.
- FREJLICH J., *Mons admirabilis i eulogie Symeona Słupnika Młodszeo*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 353-371.
- GĄC J., *Śladami chrześcijaństwa: Grecja*, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- GŁOWA A., *Oblicze stylistyczne wizygockiej rzeźby figuralnej na tle sztuki europejskiej i bliskowschodniej VI-VIII wieku*, RH 53 (2005) z. 4, 185-206.
- GOŁGOWSKI T., *Organizacja przestrzeni sakralnej w praktyce liturgicznej Wschodu chrześcijańskiego a kościoły chrześcijańskiej Nubii*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 337-352.
- IWASZKIEWICZ-WRONIKOWSKA B., *Loca sancta i loca sanctorum. Najstarsze sanktuaria chrześcijańskie*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 199-215.
- JASTRZĘBOWSKA E., *Miejsca święte Piotra i Pawła w Rzymie III i IV wieku*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 217-232.
- KAŁUŻNY J.C., *Spotkanie religii z polityką w architekturze sakralnej późnoantycznej Rawenny*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 265-279.
- KARMAŃSKA A., *Trasa pielgrzymki Ojca Jana ad loca sancta w Rzymie za pontyfikatu Grzegorza Wielkiego (590-604)*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 237-255.
- KUCHARSKI J., *Metaforyczne znaczenia pragnienia na przykładzie lamentacji indywidualnych Psalterza Biblii greckiej*, w: *Deus meus et omnia. Księga Pamiątkowa H. Langkammera*, Lublin 2005, Wydawnictwo KUL, 195-206.
- MÜNICH M., *Ottarze hebrajskie. Problemy biblijne i archeologiczne*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 129-149.
- NIEMIRSKI Z., *„Nieznany Bóg” i prokonsul Gallio. Przyczynek do przybliżenia kontekstu historycznego i źródeł pozabiblijnych Dz 17, 23 i 18, 12*, w: *Deus meus et omnia. Księga Pamiątkowa H. Langkammera*, Lublin 2005, Wydawnictwo KUL, 291-304.
- PACZKOWSKI C.M., *„Prawo wyjdzie z Syjonu i słowo Pańskie z Jeruzalem” (Iz 2, 3) w egzegezie patrystycznej okresu przedchalcedońskiego*, w: *Deus meus et omnia. Księga Pamiątkowa H. Langkammera*, Lublin 2005, Wydawnictwo KUL, 315-332.

- PIETRAS H., *Kościół w Tyrze i tęsknota za świątynią (Eusebius, HE X 4)*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 169-176.
- PROCHNIAK D., *Między historią a legendą. Miejsca święte Armeńczyków*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 373-403.
- RYL-PREJBISZ J., *File. Starożytne miejsce kultu i ośrodek wczesnego chrześcijaństwa*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 291-300.
- SCHOLZ P.O., *Kontynuacja pogańskich „miejsc świętych” we wczesnej tradycji chrześcijańskiej. „Święte podróż” jako „kinetyczne miejsce święte”*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 325-335.
- SZKOŁUT P., *Kafarnaum jako hagios topos chrześcijaństwa*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 185-197.
- TRONINA A., *„Kościół na pustyni”. Geneza eklezjologii biblijnej*, w: *Deus meus et omnia. Księga Pamiątkowa H. Langkammera*, Lublin 2005, Wydawnictwo KUL, 429-436.
- ŻURAWSKI B., *Peregrinatio nubiana. Kilka uwag na marginesie problematyki miejsc świętych w Nubii chrześcijańskiej*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 301-324.

9. Biblia

- ASENCIO ALBEZA J.D., *La comparación י״ (yáyin) דָּדֶּ (dōde^ykā) en el Cantar de los Cantares. Análisis de la interpretación hebrea y patristica*, WST 18 (2005) 135-149.
- BARDSKI K., *Biblia sakramentem miłości Boga i Kościoła*, VV 2005, nr 7, 201-214.
- BOCIAN J., *Tworzenie się Kościoła w Dziejach Apostolskich*, „Nurt” 39 (2005) z. 2, 75-107.
- DOMAŃSKI A., *The figure of Caleb in selected jewish legends and in the teaching of the Church Fathers*, SLOV 7 (2005) 95-108.
- GÓRKA B., *Perspektywa inicjacji w świetle teologii Kościoła Wschodniego*, „Elpis” 7 (2005) 173-184.
- KACZMAREK T., *Duch egzegezy patrystycznej*, „Teologia i człowiek” 5 (2005) 79-98.
- KALINOWSKI Z., *Mistyczna rola Syjonu w wielkich religiach świata*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 159-168.
- NIESIOŁOWSKI-SPAN Ł., *Starotestamentowe miejsca kultu w Palestynie późnej starożytności*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 119-128.
- PAŃKOWSKI J., *Pismo Święte w świetle teologii Kościoła Wschodniego*, „Elpis” 7 (2005) 173-184.
- PRZYSZYCHOWSKA M., *J 19,25-27 w interpretacji łacińskich Ojców Kościoła*, STV 43 (2005) nr 1, 55-78.
- ROJSZCZAK D., *Kontekst patrystyczny «Rozmyślania przemyskiego»*. *Wokół Judasza*, PzST 2005, t. 18, 261-277.
- ROSZEWSKI M.A., *Śmierć i życie pozagrobowe w tradycjach pozabiblijnych i biblijnych Starego Testamentu. Zarys problemu*, STHŚO 25 (2005) 307-326.

- STYPUŁKOWSKA B., *Starożytna Palestyna pod panowaniem Rzymu z perspektywy katechezy biblijnej*, PS 9 (2005) nr 16, 275-287.
- ŚWIĘCICKA-WYSTRYCHOWSKA P., *Proces Jezusa w świetle prawa rzymskiego. Studium z zakresu rzymskiego procesu karnego w prowincjach wschodnich w okresie wczesnego pryncypatu*, Kraków 2005, Wydawnictwo UJ.
- WOJCIECHOWSKI M., *Literatura grecko-żydowska i Septuaginta*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 929-944.
- WOJCIECHOWSKI M., *Nowy Testament*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 945-955.
- WRÓBEL M.S., *Antyjudajizm a Ewangelia według św. Jana. Nowe spojrzenie na relację czwartej Ewangelii do judaizmu*, Lublin 2005, Wydawnictwo KUL.
- ZMORZANKA Z., *Lucyfer*, PEF VI 556-561.

9.1. Apokryfy

- BESKOV. P., *Osobliwe opowieści o Jezusie. Analiza nowych apokryfów*, tłum. J. Wolak, wstęp M. Starowieyski, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- KOCHANIEWICZ B., *Il «Transitus Mariae» dello Pseudo-Giuseppe da Arimatea – un apocrifo di origine italiana*, „Angelicum” 82 (2005) 99-121.
- KOCHANIEWICZ B., *Uwagi na temat łacińskiego apokryfu «Transitus Mariae» Pseudo-Józefa z Arymatei*, SMA 7 (2005) nr 1, 263-287.
- LEWICKI T., *Niepokalana w zwierniadle chrześcijańskiej literatury apokryficznej na przykładzie «Protoewangelii Jakuba»*, StPł 33 (2005) 15-21.
- PAGELS E., *Nauka Jezusa. Według tajemnej Ewangelii Tomasza*, tłum. I. Szuwałska, seria: Biblioteka apokryfów, Wrocław 2005, Wydawnictwo „Purana”.
- ROSIK M., *Postać Jezusa w pozabiblijnej tradycji żydowskiej do czasów redakcji „Talmudu”*, AK 145 (2005) z. 580, 420-433.
- STAROWIEYSKI M., *«Dzieje Jana w Rzymie» (BHG 889). Materiały do poznania legendy i kultu Apostołów*, WST 18 (2005) 151-156.
- STAROWIEYSKI M., *Apokryfy Nowego Testamentu*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 957-963.

9.2. Gnostycyzm

- BARANIAK M., *Mandajczycy – ginący świat gnozy*, PP 122 (2005) nr 6, 25-36.
- MYSZOR W., *Leisegang Hans* (badacz gnozy), PEF VI 300-301.
- MYSZOR W., *Marek Mag*, PEF VI 836-837.
- MYSZOR W., *Origène et les gnostiques. État de la question*, SSHT 38 (2005) nr specjalny, 48-57.
- PIWOWARCZYK P., *Żydowska mentalność w mistyce hechalot a idee gnostyckie. Hebrajska «Księga Henocha» a «Poimandres»*. *Studium porównawcze*, w: *Przemiany mentalności w kulturach starożytnych*, red. A. Gendźwiłł – A. Izdebski – E. Sroczynska, Warszawa – Poznań 2005, 103-112.
- PTASZEK R.T., *Manicheizm*, PEF VI 777-779.

10. Patrystyka i średniowiecze łacińskie oraz bizantyńskie (źródła i opracowania)

- BIENIEK A., *Narodziny Islamu. Ekspansja arabska do połowy VIII w.*, w: *Kształtowanie średniowiecza* [zob. 11], 19-229.
- BIENIEK A., *Świat arabski, ludy tureckie, łacinnicy na Wschodzie*, w: *Kształtowanie średniowiecza* [zob. 11], 454-580.
- BUJAK J., *Teologiczne znaczenie odwołania ekskomunik z 1054 roku*, „*Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie*” 10 (2005) 45-59.
- CERAN W., *Początki i etapy rozwoju bizantynologii polskiej*, seria: *Labarum 1*, Poznań 2005, Instytut Historii UAM.
- D'ONOFRIO G., *Historia teologii*, t. 2: *Średniowiecze*, tłum. W. Szymona, Kraków 2005, Wydawnictwo M.
- HARRIS J., *Bizancjum i wyprawy krzyżowe*, tłum. J. Gardzińska, Warszawa 2005, Dom Wydawniczy Bellona.
- Historia Bizancjum*, red. W. Ceran, seria: *Acta Universitatis Lodzianis – Folia historica 80*, Łódź 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- IV krucjata. Historia, reperkusje, konsekwencje*, red. Z.J. Kijas – M. Salamon, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- JANISZEWSKI P., *We władzy księcia ciemności. Cesarz Justynian I w «Historii sekretnej» Prokopiusza z Cezarei*, MW 2005, nr 4, 22-27.
- JANISZEWSKI P., *Wódz, mąż i ślepy żebrak. Opowieść o Belizariuszu*, MW 2005, nr 12, 34-39.
- KOCZWARA S., *Świadectwo troski o jedność Kościoła patriarchy Konstantynopola Jana II (518-520) na podstawie jego listów z 520 roku*, RT 52 (2005) nr 4, 25-29.
- KOKOSZKO M., *Ryby i ich znaczenie w życiu codziennym ludzi późnego antyku i wczesnego Bizancjum (III-VII wiek)*, seria: *Byzantina Lodzianis 9*, Łódź 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- KOMNENA ANNA, *Aleksjada*, t. 1-2, tłum., wstęp i oprac. O. Jurewicz, seria: *Arcydzieła kultury antycznej*, Wrocław 2005, Ossolineum – D^oAgostini (na podstawie wyd. z 1969).
- Korespondencja między chrześcijaninem a muzułmaninem*, tłum. J.A. Szymańczyk, ŻMT 36, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- Kształtowanie średniowiecza (Wielka historia świata, t. 4)*, red. nauk. M. Salamon, autorzy: A. Bieniek [et al.], Kraków – Warszawa 2005, Oficyna Wydawnicza Fogra – „Świat Książki”.
- LAWRENCE C.H., *Monastycyzm średniowieczny*, tłum. J. Tyczyńska, Warszawa 2005, PIW.
- LEPPIN H., *Początki polityki kościelnej Justyniana*, tłum. K. Iłski – A. Kotłowska, seria: *Labarum 2*, Poznań 2005.
- PELLOS MICHAŁ, *Kronika czyli historia jednego stulecia Bizancjum (976-1077)*, tłum., wstęp i oprac. O. Jurewicz (reprint z 1985), *Arcydzieła kultury antycznej*, Wrocław 2005, Ossolineum – D^oAgostini.
- SALAMON M., *Bizancjum imperium średniowiecznym*, w: *Kształtowanie średniowiecza* [zob. 11], 543-480.

- SALAMON M., *Cesarstwo chrześcijańskie na Wschodzie*, w: *Kształtowanie średniowiecza* [zob. 11], 9-34.
- SALAMON M., *Epoka karolińska*, w: *Kształtowanie średniowiecza* [zob. 11], 245-267.
- SALAMON M., *Koczownicy na krańcach Europy*, tamże, 119-145.
- SALAMON M., *Młodsza Europa. Nowe kraje w północnej i środkowej części kontynentu*, tamże, 389-452.
- SALAMON M., *Państwa słowiańskie w kręgu kultury bizantyńskiej*, tamże, 481-528.
- SALAMON M., *Wczesna Słowiańszczyzna*, tamże, 105-118.
- SZABAN I., *Eucharystia w tradycji bizantyjskiej*, PP 122 (2005) nr 6, 14-24.
- WAŁKÓWSKI A., *Biblioteka klasztorna jako miejsce pracy średniowiecznego uczonoego. Rozważania na tle badań piśmiennictwa cystersów*, ABMK 83 (2005) 105-138.
- WAŚKO A., *Epoka karolińska*, w: *Kształtowanie średniowiecza* [zob. 11], 245-267.
- WAŚKO A., *Nowe ludy Zachodu i ich państwa*, w: *Kształtowanie średniowiecza* [zob. 11], 35-95.
- WAŚKO A., *Skandynawia i Normanowie*, w: *Kształtowanie średniowiecza* [zob. 11], 146-169.
- WOLIŃSKA T., *Armeriscy współpracownicy Justyniana Wielkiego*, cz. 2: *Wielka kariera eunucha Narsesa*, „Przegląd Nauk Historycznych” 4 (2005) 29-49.
- WOLIŃSKA T., *Między Bizancjum, Longobardami i Frankami. Rola temu Sycylii w bizantyńskiej polityce wobec Italii (VII-IX w.)*, PHis 96 (2005) z. 1, 21-40.
- WOLIŃSKA T., *Sycylia w polityce cesarstwa bizantyńskiego w VI-IX wieku*, seria: *Byzantina Lodziensia* 8, Łódź 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

11. Autorzy

Adamnan

- BULAS R., «*De locis sanctis*» Adamnana (*Irlandia, Irlandia, VII w.*), w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 257-264.

Aelred z Rievaulx

- GROŃ R., *Przykłady „dobrej śmierci” u Aelreda z Rievaulx*, VoxP 25 (2005) t. 48, 291-312.

Ambroziejaster

- TYBUROWSKI K., *Śmierć jako konsekwencja grzechu Adama według myśli Ambrojastra*, SSan 12 (2005) z. 1, 61-70.

Ambroży

- , *Epistolae* 72, 72a [*Relatio Symmachi* = III Mowa], 73, przekład i objaśnienie P. Nowak OFM, wstęp K. Ilski = *De ara Victoriae in Curia Romana litigium*, Poznań 2005, Wydawnictwo Naukowe UAM.
- KRYNICKA T., «*Hexaameron*» Ambrożego z Mediolanu jako źródło do XVII księgi «*Etymologii*» Izydora z Sewilli, VoxP 25 (2005) t. 48, 125-138.

- NEHRING P., *Dlaczego dziewictwo jest lepsze niż małżeństwo? Spór o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV wieku w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna*, Toruń 2005, Wydawnictwo UMK.
- SASZKA R., *Obraz życia wewnętrznego człowieka w traktacie św. Ambrożego «O Izaaku lub o duszy»*, VoxP 25 (2005) t. 48, 153-158.
- ZAGÓRSKI D., „*Perfectio hominis*” nel «*De Iacob et vita beata*» di S. Ambrogio, VoxP 25 (2005) t. 48, 139-152.

Antoni Pustelnik

- Święty Antoni. Żywot. Pisma ascetyczne*, tłum. E. Dąbrowska – A. Ziółkowski – M. Borkowska – S. Kazikowski – S. Kalinkowski – Z. Brzostowska, wprowadzenie i wstęp E. Wipszycka, dodatek: Y. de Andia – L. Bouyer, ŻM 35, Kraków – Tyniec 2005, Wydawnictwo Benedyktynów.

Apostolscy Ojcowie

- GAJEWSKI W., *Inicjacja w pismach Ojców Apostolskich na przykładzie Didache i Pierwszego Listu do Koryntian Klemensa Rzymskiego*, w: *Kondycja chrześcijaństwa dzisiaj* [zob. 1], 72-89.
- GÓRKA B., *Inicjacja na granicy epoki Ojców Apostolskich: Logion posłannictwa (Mk 16, 15-18). A Freeman Logion*, w: *Kondycja chrześcijaństwa dzisiaj* [zob. 1], 90-104.

Atanazy Aleksandryjski

- NAUMOWICZ J., *Atanazy Aleksandryjski*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1092-1094.

Augustyn

- BARGIEŁ F., *Opatrzność Boża a zło według św. Augustyna i św. Tomasza*, „Rocznik Wydziału Filozoficznego Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej Ignatianum w Krakowie” 11 (2004-2005) 113-143.
- DAWIDOWSKI W., *I święty, i heretyk (rozmowa o św. Augustynie)*, PP 122 (2005) nr 10, 15-27.
- DAWIDOWSKI W., *Św. Augustyn*, seria: *Wielcy ludzie Kościoła*, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.
- DAWIDOWSKI W., *Reguła wiary i autorytet Kościoła jako kryterium kanoniczności ksiąg biblijnych w pismach św. Augustyna*, w: *Kościół w życiu publicznym* [zob. 1], t. 3, 363-371.
- ECKMANN A., *Siła mądrości według św. Augustyna*, w: *Lumen Christi tantum in Ecclesia. Księga Pamiątkowa A. J. Nowaka*, Lublin 2005, 445-455.
- ECKMANN A., *Święty Augustyn dla kultury Europy*, w: *Kościół w życiu publicznym* [zob. 1], t. 3, 279-312.
- LONGOSZ S., *Aborcja w opinii św. Augustyna*, RT 52 (2005) nr 10, 125-140.
- LONGOSZ S., *Recepcja św. Augustyna w polskiej literaturze patrystycznej*, w: *Kościół w życiu publicznym* [zob. 1], t. 3, 259-278.
- MAŁACHOWSKI A., *Ślady Trójcy w stworzeniu – poszukiwania św. Augustyna*, WPT 13 (2005) nr 2, 81-91.

- MARKOWSKI M., *Augustianizm nominalizujący w teologii późnego średniowiecza*, „Universitas Gedanensis” 17 (2005) 5-18.
- NEHRING P., *Dlaczego dziewictwo jest lepsze niż małżeństwo? Spór o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV wieku w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna*, Toruń 2005, Wydawnictwo UMK.
- OBRYCKI K., *Dusza ludzka i jej pochodzenie w poglądach św. Augustyna*, RTWP 3 (2003) 161-190.
- OLSZEWSKI J.M., *Dwa rozumienia grzechu pierworodnego a pokalane poczęcie NMP (św. Augustyn i św. Tomasz z Akwinu)*, „Lignum Vitae” 6 (2005) 39-75.
- PIECUCH J., *Koncepcja czasu u św. Augustyna*, STHŚO 25 (2005) 49-59.
- STANIEK E., *Św. Augustyn – odrzucone ciało?*, ŻD 2005, nr 42, 21-27.
- ZALEWSKI S., *Pokusy w życiu chrześcijanina według Enarrationes in Psalmos św. Augustyna*, StP 33 (2005) 51-69.
- ZIÓŁKOWSKA M., *1650 lat od narodzin św. Augustyna*, w: *Kościół w życiu publicznym* [zob. 1], t. 3, 377-378.
- ZIÓŁKOWSKA M., *„Habemus ergo Spiritum Sanctum, si amamus Ecclesiam”. Pneumatologiczny rys nauki o Kościele na podstawie «Homilii na Ewangelię i I Listu św. Jana» Biskupa z Hippony*, w: *Kościół w życiu publicznym* [zob. 1], t. 3, 313-328.

Bazyli Wielki

- , *Reguły ascetyczne (Ascetica), O wierze, O sędzię Bożym*, w: H.G. Hagioryta Jan Misiejuk, *Żywoć i pisma św. Bazylego Wielkiego*, Białystok 2005, 19-144 + 8 kolorowych jego portretów, Wydawnictwo Białystok.
- GRZYWACZEWSKI J., *Święty Józef w pismach św. Bazylego*, „Głos Katolicki” 2005 (13 III) s. 5 i 9.
- NAUMOWICZ J., *Bazyli Wielki*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1101-1104.
- OSEK E., *Odpowiedzialność człowieka za przyrodę w ujęciu Bazylego Wielkiego*, VoxP 25 (2005) t. 48, 79-104.
- STĘPNIEWSKA A., *Święta Emmelia – matka Bazylego Wielkiego i Grzegorza z Nyssy*, VoxP 25 (2005) t. 48, 67-77.

Benedykt

- GRYGIEL L., *Święty Benedykt. Pierwszy Europejczyk*, Kraków – Tyniec 2005, Wydawnictwo Benedyktynów.
- SZYNDLER L., *Dwa średniowieczne wzory nauczyciela*, „Zeszyty Edukacyjne” 2005, nr 3, 115-121.

Boecjusz

- KUCZ A.M., *„Probitas et humilitas” – ispirazioni cristiane nella «Consolazione della filozofia» di Boezio*, SSHT 38 (2005) nr specjalny, 77-83.

Cyprian z Kartaginy

- DOŁGANISZEWSKA E., *Ecclesia Mater wierzących w pismach Cypriana, biskupa Kartaginy*, WPT 13 (2005) nr 1, 7-17.

DRAŻEK D., *Ofiara Eucharystii jako zobowiązanie do jedności i świętości w pismach św. Cypriana*, VV 2005, nr 8, 151-162.

WASILEWSKI S., *Pacis magisterium apud sanctum Cyprianum*. Dissertatio ad Doctoratum in Litteris Christianis et Classicis, Romae 2005, Pontificia Studio-rum Universitas Salesiana.

Diodor z Tarsu

LONGOSZ S., *Diodor z Tarsu*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1041-1044.

Dionizy Areopagita Pseudo-

–, *Pisma teologiczne*, tłum. M. Dzielska, przedmowa T. Stępień, wyd. 2, Kraków 2005, Wydawnictwo „Znak”.

Dydym

NAKONIECZNY R., *O antropologii Dydyma Aleksandryjskiego (In Genesin)*, Katowice 2005, Wydawnictwo KOMDRUK-KOMAG.

NAKONIECZNY R., *Teologia kreacji – między obrazem a podobieństwem (na podstawie «In Genesin» Dydyma Aleksandryjskiego)*, VoxP 25 (2005) t. 48, 105-123.

Efrem

–, *Kolejna mowa przeciw Manesowi*, przekład z syryjskiego, wstęp i komentarz A. Uciecha, VoxP 25 (2005) t. 48, 359-376.

Eugipiusz

DEGÓRSKI B. – MIRRI L., *Eugippio. La Regola*, seria: Collana di Testi Patristici 183, Roma 2005, Città Nuova Editrice.

Euzebiusz z Cezarei

NAUMOWICZ J., *Euzebiusz z Cezarei i historiografia chrześcijańska*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1019-1026.

WIDOK N., *Euzebiusz z Cezarei o miejscach świętych*, w: *Symposium Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 177-184.

Ewagriusz z Pontu

–, *Pisma ascetyczne*, tom 2, tłum. M. Grzelak – L. Nieścior – A. Ziernicki – B. Spieralska, wstęp i oprac. L. Nieścior, ŻM 36, Kraków – Tyniec 2005, Wydawnictwo Benedyktynów.

NIEŚCIOR L., *Evagrius Pontikos. Die ethische Beurteilung der Gedanken in der Lehre des Evagrius*, ErA 81 (2005) 97-119.

NIEŚCIOR L., *Sny u Ewagriusza z Pontu*, ŻD 2005, nr 44, 21-27.

Fizjolog

Fizjologi i Aviarium. Średniowieczne traktaty o symbolice zwierząt, tłum. i oprac. S. Kobielius, Kraków – Tyniec 2005, Wydawnictwo Benedyktynów.

Flawian bp Konstantynopola

NOCOŃ A., „*Appellatio Flaviani ad papam Leonem (?) Autour du pouvoir papal dans l'Orient*”, SSHT 38 (2005) nr specjalny, 70-76.

Grzegorz Wielki

- BIELAS L., *Chrześcijanin a dobra materialne w myśli św. Grzegorza Wielkiego*, TPatr 2 (2005) 117-132.
- CZĘSZ B., *Święty Grzegorz Wielki – wzór człowieka i pasterza*, TPatr 2 (2005) 7-12.
- CZYŻEWSKI B., *Idea dobrego duszpasterza w nauczaniu św. Grzegorza Wielkiego*, TPatr 2 (2005) 95-106.
- KIELING M., *Recepcja myśli św. Grzegorza Wielkiego w teologii Alkuina*, TPatr 2 (2005) 141-149.
- LACHOWICZ J., *Miejsce i rola kobiety w życiu i myśli św. Grzegorza Wielkiego. Od teorii biblijnej do praktyki życia codziennego VI wieku*, VoxP 25 (2005) t. 48, 243-265.
- LACHOWICZ J., *Parentetyczny wymiar wypowiedzi św. Grzegorza Wielkiego na temat kobiet biblijnych. Zarys problemu*, TPatr 2 (2005) 107-116.
- NAUMOWICZ J., *Dydaktyczna rola obrazów religijnych według Grzegorza Wielkiego*, TPatr 2 (2005) 133-140.
- NIEŚCIOR L., *Implikacje moralne nauki o czasie w «Moralinach» św. Grzegorza Wielkiego*, TPatr 2 (2005) 63-94.
- STAROWIEYSKI M., *Stosunki papieża Grzegorza Wielkiego z Kościołami Wschodu*, TPatr 2 (2005) 33-46.
- WIDOK N., *Stanowisko Grzegorza Wielkiego wobec niewolnictwa w świetle jego korespondencji*, w: *Haurietis de fontibus. Społeczno-etyczne kwestie wczoraj i dziś*, red. P. Morciniec, Opole 2005, 61-72.
- WOLIŃSKA T., *Władza i moralność w świetle korespondencji papieża Grzegorza I Wielkiego*, TPatr 2 (2005) 47-62.
- ŻUREK A., *Dei consul – Boży konsul*, TPatr 2 (2005) 13-32.

Grzegorz z Elwiry

- , *Traktaty* (o arce Noego): I-V, XII, XIV-XVII, XIX-XX, tłum. T. Czapiga – J. Nowaszczuk, Szczecin 2005.

Grzegorz z Nazjanzu

- NAUMOWICZ J., *Grzegorz z Nazjanzu*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1104-1106.
- NAUMOWICZ J., *Imiona Boga w teologii Grzegorza z Nazjanzu*, „*Studia z Filozofii Boga Religii i Człowieka*” 3 (2005) 53-62.

Grzegorz z Nyssy

- , *Homilie do błogostawieństw*, wstęp, tłum. i oprac. przypisów M. Przyszychowska, ŻMT 34, Kraków 2005, WAM.
- NAUMOWICZ J., *Grzegorz z Nyssy*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1107-1110.
- STĘPNIEWSKA A., *Święta Emmelia – matka Bazylego Wielkiego i Grzegorza z Nyssy*, VoxP 25 (2005) t. 48,
- SZCZERBA W., *Apokatastaza u Grzegorza z Nyssy*, „*Przegląd Filozoficzny*” 14 (2005) nr 3, 123-134.

Hieronim

- DEGÓRSKI B., *I manoscritti della Vita Sancti Pauli Primi Eremitae di san Girolamo conservati nella Biblioteca Apostolica Vaticana*, Lublin 2005, Katolicki Uniwersytet Lubelski. Międzywydziałowy Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim.
- DEGÓRSKI B., *Il metodo esegetico di san Girolamo alla luce del «Commento in Isaia»*, w: T. Rossi (ed.), *Liber Viator. Grandi Commentari del pensiero cristiano* [= „Studia Pontificiae Universitatis a S. Thoma Aquinate in Urbe. Studi 2004. Nuova serie” 8], Roma 2005, 173-195.
- DEGÓRSKI B., *Uno schizzo della tradizione manoscritta della Vita S. Pauli Primi Eremitae di san Girolamo*, DPa 14 (2005) 5-25.
- DONATI A., *Hieronimi «Epistula» XLVI: Paulae et Eustochiae ad Marcellam – De locis sanctis* [pars III], VoxP 25 (2005) t. 48, 187-213.
- HALCZUK P., *Uzdrawiający dotyk Jezusa przedstawiony w alegorycznej homilii św. Hieronim według Mk 5, 30-43*, SG 19 (2005) 225-232.
- NEHRING P., *Dlaczego dziewictwo jest lepsze niż małżeństwo? Spór o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV wieku w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna*, Toruń 2005, Wydawnictwo UMK.
- PACZKOWSKI M.C., *Chrystologia na tle teologii palestyńskiej przelomu IV i V wieku*, VoxP 25 (2005) t. 48, 159-186.
- ŻUREK A., *W szkole biblijnej św. Hieronima*, TST 23 (2004) 101-116.

Hilary z Poitiers

- , *O Trójcy Świętej*, tłum. E. Stanula, oprac. i wstęp T. Kołosowski, PSP 64, Warszawa 2005, Wydawnictwo UKSW.
- TUREK W., *I figli di Zebedeo (Mt 20, 20-23) nell'esegesi d'Ilario di Poitiers*, w: *Atti del X Simposio di Efeso su S. Giovanni Apostolo* (Turchia: la Chiesa e la sua storia 19), ed. L. Padovese, Roma 2005, 135-148.
- TUREK W., *Św. Hilary, biskup Poitiers, duszpasterz i teolog*, w: *Eximio Episcopo et amico nostro laus*, red. D. Brzeziński – W. Wierzbicki, Płock 2005, 365-381.

Hipolit Rzymski

- TYBUROWSKI K., *L'importanza della «Traditio Apostolica» di Ippolito di Roma per la vita della Chiesa – temi generali*, RSa 12 (2005) 71-86.

Ireneusz z Lyonu

- MYSZOR W., *Literatura heterodoksyjna i św. Ireneusz z Lyonu*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 987-1018.

Izydor z Sewilli

- KRYNICKA T., *«Hexaemeron» Ambrożego z Mediolanu jako źródło do XVII księgi «Etymologii» Izydora z Sewilli*, VoxP 25 (2005) t. 48, 125-138.

Jan Chryzostom

- LONGOSZ S., *Jan Chryzostom*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1044-1056.
- TUREK W., *Il sacerdote Eli nell'esegesi di Giovanni Crisostomo. Oriente e Occidente tra IV e V secolo* (Incontro di studiosi, Roma, 6-8 V 2004), Roma 2005, 607-618.

Jan Damasceński

–, *II Mowa obronna przeciw tym, którzy odrzucają święte obrazy*, przekład i wstęp M. Dylewska, bibliografia i komentarz S. Longosz, *VoxP* 25 (2005) t. 48, 377-391.

Jan Moschos

DEGÓRSKI B., *Jan Moschos*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 2, Moskwa 2005, 368-369 (po rosyjsku).

Justyn Apologeta

GRZYWACZEWSKI J., *Eucharystia II wieku w «Apologii» św. Justyna*, „Głos Katolicki” 2005 (10 IV) s. 3 i 5.

Klemens Aleksandryjski

ŁUCARZ S., *Inicjacja w ujęciu Klemensa Aleksandryjskiego*, w: *Kondycja chrześcijaństwa dzisiaj* [zob. 1], 105-116.

NAUMOWICZ J., *Klemens Aleksandryjski*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1079-1082.

SZCZUR P., *Formy „świadczenia” chrześcijańskiego (μαρτυρία) w nauce Klemensa Aleksandryjskiego*, *SSan* 12 (2005) z. 1, 43-59.

ZAGÓRSKI D., *Realizacja ideału μεσότης w życiu małżeńskim i rodzinnym według Klemensa Aleksandryjskiego*, *RT* 52 (2005) z. 4, 5-24.

ZAGÓRSKI D., *Troska o ciało w «Pedagogu» Klemensa Aleksandryjskiego*, *PChr* 2005, nr 2 (16), 29-37.

ZGRAJA B., *Ojciec – Boski Sprawca ἀρετή (cnoty). Stanowisko Klemensa Aleksandryjskiego*, *VoxP* 25 (2005) t. 48, 27-39.

Konstytucje Apostolskie

ŻELAZNY J., *Biskup Ojcem. Zarys eklezjologii syryjskiej na podstawie «Konstytucji Apostolskich»*, Kraków 2006, Wydawnictwo Naukowe PAT.

Laktancjusz

MAJERAN R., *Laktancjusz*, *PEF* VI 211-214.

Leon Wielki

KOPACZ I. – NAKONIECZNA M.V., *Leona Wielkiego «Mowy na Boże Narodzenie»*, „Anamnesis” 11 (2005) nr 40, 110-116.

NOCOŃ A., „*Appellatio Flaviani ad papam Leonem (?) Autour du pouvoir papal dans l'Orient*”, *SSHT* 38 (2005) nr specjalny, 70-76.

PANUŚ K., *Święty Leon Wielki*, seria: *Wielcy ludzie Kościoła*, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.

Leoncjusz z Bizancjum

WESOŁY M., *Leoncjusz z Bizancjum*, *PEF* VI 324-325.

Leoncjusz z Neapolis

PALUSIŃSKA A., *Leoncjusz z Neapolis*, *PEF* VI 321-322.

Maksym Wyznawca

PALUSIŃSKA A., *Maksym Wyznawca*, *PEF* VI 739-742.

Maksencjusz Mnich

KOCZWARA S., *Paszkwil mnicha Maksencjusza na papieża Hormizdasa jako przykład inwektywy chrześcijańskiej*, VoxP 25 (2005) t. 48, 215-231.

Mani

–, *Żywot Maniego (Kephalaia I 9, 15 – 16, 31; LXXVI 183, 11 – 188, 29)*, przekład z języka koptyjskiego oraz wstęp i komentarz R. Szmurło, VoxP 25 (2005) t. 48, 343-357.

Marcin z Tours

JAŃCZYK K., *Święty Marcin z Tours w legendzie i prawdzie*, SSan 12 (2005) z. 3, 31-50.

Marcjon z Pontu

PTASZEK R.T., *Marcjon z Pontu*, PEF VI 824-826.

Nowacjan

–, *O Trójcy Świętej*, tłum. G. Jaśkiewicz, ŻMT 35, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.

JAŚKIEWICZ G., *Doktryna Nowacjana w «Traktacie o Trójcy Świętej»*, VoxP 25 (2005) t. 48, 55-65.

JAŚKIEWICZ G., *Jak katechizować o Trójcy Świętej? Nauczanie patrystyczne z III wieku w oparciu o «De Trinitate» Nowacjana*, TSS 2 (2005) 71-80.

Optat z Milewy

–, *Traktat przeciw donatystom*, księga III, tłum. i komentarz A. Gołda, wstęp S. Longosz, VoxP 25 (2005) t. 48, 319-342.

LONGOSZ S., *Ingerencja cesarskiego wojska w spory religijne w ocenie Optata z Milewy*, VoxP 25 (2005) t. 48, 313-319.

Orygenes

KACZMAREK S., *Darowanie win. Orygenesowa egzegeza przypowieści o nielitościwym dłużniku (Mt 18, 23-35) i wezwania Modlitwy Pańskiej (Mt 6, 12; Łk 11, 4) wraz z jej uzupełnieniem*, Kraków 2005.

LESZCZYŃSKI R.M., *Logos w relacji do Boga i stworzenia w nauczaniu Orygenesusa. Studium źródeł*, RT 47 (2005) 57-85.

MYSZOR W., *Origène et les gnostiques. État de la question*, SSHT 38 (2005) nr specjalny, 48-57.

NAUMOWICZ J., *Orygenes*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1082-1087.

SŁOMKA J., *Oczyszczenie z grzechu w homiliach Orygenesusa o Księdze Kapłańskiej*, SSHT 38 (2005) nr 2, 337-353.

SŁOMKA J., *Sin in Origen's Homilie on Leviticus*, SSHT 38 (2005) nr specjalny, 58-69.

SZRAM M., *Osobowy charakter biblijnego Słowa w rozumieniu Orygenesusa*, VV 2005, nr 7, 187-200.

Orygenes Pseudo-

–, *Uwagi do Apokalipsy*, przeł. i oprac. M. Wojciechowski, seria: Mała Biblioteka Ojców Kościoła 4, Kraków 2005, Wydawnictwo M.

Sydoniusz Apolinary

GRZYWACZEWSKI J., *Roma, romanitas, christianitas u Sydoniusza Apolinarego (V wiek) u podstaw chrześcijańskiej Europy*, w: *Kościół w życiu publicznym* [zob. 1], t. 3, 329-348.

GRZYWACZEWSKI J., *Sydoniusz Apolinary jako przedstawiciel rzymskiej kultury w Galii*, „Kwartalnik Pastorski Diecezji Siedleckiej” 3 (2005) 32-51.

STYKA J., *Humanitas litterarum w pismach Sydoniusza Appolinarisa*, w: *Humanitas grecka i rzymska* [zob. 1], 123-141.

Teodor z Mopsuestii

LONGOSZ S., *Teodor z Mopsuestii*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1056-1061.

Teodoret z Cyru

LONGOSZ S., *Teodoret z Cyru*, w: *Literatura Grecji starożytnej* [zob. 1], t. 2, 1061-1067.

Tertulian

–, *O widowiskach. O batwochwalstwie*, tłum. S. Naskręt – A. Strzelecka, oprac. S. Naskręt – P. Wygralak, POK 28, Poznań 2005, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

FILIPOWICZ A., *Poglądy Tertuliana na temat początków życia ludzkiego i aborcji*, VoxP 25 (2005) t. 48, 41-54.

JAKIELASZEK J., *Tertulian, «De anima» 4, 1 and the sequence of tenses*, „Augustinianum” 45 (2005) 47-60.

TUREK W., *Il «De anima» di Tertulliano: la questione della responsabilità morale dell'anima*, w: *Liber Viator. Grandi commentari del pensiero cristiano*, Roma 2005, 11-23.

WOJTOWICZ A., *Reakcja Tertuliana na współczesną obyczajowość – kwestia stroju chrześcijańskich kobiet*, RH 52 (2004) z. 3, 131-149.

Wiktor z Wity

–, *Dzieje prześladowania Kościoła w Afryce przez Wandalów*, tłum., wstęp i komentarz J. Czuj, POK 14, Poznań 2005, Wydawnictwo UAM (reprint wydania z 1930 r.).

12. Recenzje, omówienia

BARTNIK Cz. (rec.), *Dokumenty soborów powszechnych. Tekst łaciński, polski, t. 4: (1511-1870): Lateran V, Trydent, Watykan I*, układ i opracowanie A. Baron – H. Pietras, Karków 2004, Wydawnictwo WAM – PreCh 11 (2005) 388-390.

CERAN W. (rec.), D. Brodka, *Die geschichtsphilosophie in der spätantiken Historiographie. Studien zu Prokopios von Kaisareia, Agathias von Myrina und Theophylaktos Simokkates*, Frankfurt am Main 2004, Peter Lang – PHis 96 (2005) 487-489.

- CERAN W. (rec.), W. Kotula, *Barbarzyńcy i dworzanie. Rzym a barbarzyńcy w dworskiej literaturze późnorzymskiej*, Kraków 2004, Polska Akademia Umiejętności – PHis 96 (2005) 135-136.
- CHEDIATH G. (rec.), Metropolitan Bishop of Damiette, *A documentary on the Nestorian Assyrian Church of the East. Its history, present condition and doctrines*, Cairo 2004 – StOe 5 (2005) 404-408.
- DZIUBA A.F. (rec.), *Duchowość chrześcijańska. Zarys 2000 lat historii od Wschodu do Zachodu*, red. G. Mursell, Częstochowa 2004, Edycja św. Pawła – SLov 7 (2005) 313-318.
- DZIUBA A.F. (rec.), M. Vassilaki (red.), *Mother of God. Representations of the Virgin in Byzantine Art*, Milano 2000 – CT 75 (2005) nr 1, 245-250.
- ECKMANN A. (rec.), J. Żelazny, *Biskup Ojcem. Zarys eklezjologii syryjskiej na podstawie „Konstytucji Apostolskich”*, Kraków 2006, Wydawnictwo Naukowe PAT – VoxP 25 (2005) t. 48, 420-423. t'
- FLAGA J. (rec.), L. Wojciechowski, *Drzewo Przenajszlachetniejsze. Problematyka Drzewa Krzyża w chrześcijaństwie Zachodnim (IV – poł. XVIII wieku). Od legend do kontrowersji wyznaniowych i piśmiennictwa specjalistycznego*, Lublin 2003, Wydawnictwo KUL – ABMK 83 (2005) 443-448.
- ĞŁADYSZEWSKI L. (rec.), J.A. Wojtczak-Szyszkowski, *Fides et traditio. Wybór tekstów autorów wczesnego chrześcijaństwa (dla uczniów szkół katolickich, studentów i alumnów)*, Warszawa 2006, Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach – VoxP 25 (2005) t. 48, 423-425.
- GOŁGOWSKI T. (rec.), K. Kościelniak, *Grecy i Arabowie. Historia Kościoła melickiego (katluickiego) na ziemiach zdobytych przez muzułmanów (634-1516)*, Kraków 2004 – SaeCh 12 (2005) nr 1, 313-328
- GRONŃ R. (rec.), Aelred of Rievaulx, *The Historical Works*, trans. by J.P. Freeland, introduction and annotations by M.L. Dutton, Kalamazoo 2005, Cistercian Publications – VoxP 25 (2005) t. 48, 408-411.
- GRONŃ R. (rec.), J.R. Sommerfeldt, *Bernard of Clairvaux. On the Life of the Mind*, New York – Mahwah NJ 2004, The Newman Press – VoxP 25 (2005) t. 48, 418-420.
- GRONŃ R. (rec.), J.R. Sommerfeldt, *Bernard of Clairvaux: On the Spirituality of Relationship*, New York – Mahwah NJ 2004, The Newman Press – VoxP 25 (2005) t. 48, 416-418.
- GRONŃ R. (rec.), *Truth as gift. Studies in Medieval Cistercian History in honour of John R. Sommerfeldt*, ed. Marsha L. Dutton – Daniel M. LaCorte – Paul Lockey, Kalamazoo Mich. 2004, Cistercian Publications – VoxP 25 (2005) t. 48, 411-415.
- JANKOWIAK G. (rec.), M. Hesemann – *Der erste Papst. Archäologen auf der Spur des historischen Petrus*, München 2003, Pattloch Verlag – „Colloquia Theologica Ottoniana” 2005, nr 2, 150-151.
- JANOCHA M. (rec.), K. Bardski, *Pokarm i napój miłości. Symbolizm w ponaddośłownej interpretacji Biblii w tradycji Kościoła*, Warszawa 2004, Vocatio – CT 75 (2005) nr 2, 215-222.

- JELONEK T. (rec.), *Dokumenty soborów powszechnych. Tekst łaciński, polski*, t. 4: (1511-1870): Lateran V, Trydent, Watykan I, układ i opracowanie A. Baron – H. Pietras, Karków 2004, Wydawnictwo WAM – PreCh 11 (2005) 390-391.
- KOWALIK K. (rec.), B. Górka (red.), *Kondycja chrześcijaństwa dzisiaj a inicjacja chrześcijaństwa starożytności*, Gdańsk 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego – „Studia Bobolanum” 2005, nr 1, 192-198.
- KRACIK J. (rec.), *Dokumenty soborów powszechnych. Tekst łaciński, polski*, t. 4: (1511-1870): Lateran V, Trydent, Watykan I, układ i opracowanie A. Baron – H. Pietras, Karków 2004, Wydawnictwo WAM – PreCh 11 (2005) 391-392.
- KUCZA G. (rec.), *Chrzest i pokuta w Kościele starożytnym. Antologia tekstów I-III wieku*, wybór, układ, wprowadzenie i opracowanie ks. J. Słomka, Kraków 2004, Wydawnictwo WAM – SSHT 38 (2005) 493-495.
- LACHOWICZ J. (rec.), C. Badilita, *Métamorphoses de l'Antichrist chez les Pères de l'Église*, Théologie Historique 116, Paris 2005, Beauchesne – VoxP 25 (2005) t. 48, 396-402.
- LACHOWICZ J. (rec.), S. Boesch Gajano, *Gregorio Magno. Alle origini del Medioevo*, Sacro/santo 8, Roma 2004, ed. Viella – VoxP 25 (2005) t. 48, 402-405.
- LONGOSZ S. (rec.), Augustyn z Hippony, *O życiu szczęśliwym*, tłum. A. Świderkówna, Kraków 2006, Wydawnictwo WAM – VoxP 25 (2005) t. 48, 427-428.
- LONGOSZ S. (rec.), Aureliusz Prudencjusz Klemens, *Wieniec męczeńskie (Peristephanon)* oraz przedślowie i epilog, tłum. M. Brożek i inni tłumacze, wstęp i opracowanie M. Starowiejski, ŻMT 40, Kraków 2006, Wydawnictwo WAM – VoxP 25 (2005) t. 48, 425-427.
- LONGOSZ S. (rec.), *Dokumenty synodów od 50 do 381 roku* (Synody i Kolekcje Praw, t. 1) układ i opracowanie A. Baron – H. Pietras SJ, ŻMT 37, Kraków 2006, Wydawnictwo WAM – VoxP 25 (2005) t. 48, 429-432.
- LONGOSZ S. (rec.), H. Pietras, *L'Escatologia della Chiesa dagli scritti giudaici fino al IV secolo*, Sussidi Patristici 13, Roma 2006, Istituto Patristico „Augustinianum” – VoxP 25 (2005) t. 48, 433-435.
- MICHAŁOWSKI R., *Barbarzyńcy w historii Europy. Próba nowego spojrzenia* (rec. książki K. Modzelewskiego, *Barbarzyńska Europa*, Warszawa 2004, Iskry) – PHis 96 (2005) 615-621.
- MYSZOR W. (rec.), K. Schatz, *Prymat papieski od początków do współczesności*, tłum. E. Marszał – J. Zakrzewski, Kraków 2004, Wydawnictwo WAM – SSHT 38 (2005) 489-493.
- NOCOŃ A. (rec.), C. Stewart, *Kasjan Mnich*, tłum. T. Lubowiecka, ŻM 34, Kraków 2004, Wydawnictwo Benedyktynów – VoxP 25 (2005) t. 48, 405-408.
- STRZELCZYK G. (rec.), G. Maschio, *La figura di Cristo nel «Commento al Salmo 118» di Ambrogio di Milano*, SEA 88, Roma 2003 – SSHT 38 (2005) nr specjalny, 231-232.
- STRZELCZYK J., *O właściwe spojrzenie na świat barbarzyńców* (rec. książki K. Modzelewskiego, *Barbarzyńska Europa*, Warszawa 2004, Iskry) – PHis 96 (2005) 623-627.

- SZRAM M. (rec.), M. Simonetti, *Origene esegeta e la sua tradizione*, Letteratura cristiana antica NS 2, coll. dir. da C. Moreschini – E. Norelli, Brescia 2004, Editrice Morcelliana – VoxP 25 (2005) t. 48, 393-396.
- SZYMAŃSKI J. (rec.), É. Trocmé, *Pierwsze kroki chrześcijaństwa*, tłum. J. Gorecka-Kalita, Kraków 2004, Wydawnictwo WAM – AK 144 (2005) z. 575, 204-205.
- TOMKOWICZ M. (rec.), *Nicea albo... Między wiarą i polityką* (rec. książki K. Ilskiego, *Idea jedności politycznej, społecznej i religijnej w świetle pism Ambrożego z Mediolanu*, Poznań 2001, Wydawnictwo Naukowe UAM) – „Teologia Polityczna” 2 (2004/2005) 376-380.
- TYBUROWSKI K. (rec.), *Agostino interprete di Paolo. Commento di alcune questioni tratte dalla Lettera ai Romani; commento incompiuto della Lettera ai Romani*, introduzione, traduzione e note di M.G. Mara, Milano 1993, Edizioni Paoline – SSan 12 (2005) nr 3, 151-154
- WIDOK N. (rec.), K. Schatz, *Prymat papieski od początków do współczesności*, tłum. E. Marszał-Zakrzewska, Kraków 2004, Wydawnictwo WAM – „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 11 (2005) nr 1, 49-50.
- WYROZUMSKI J. (rec.), *Dokumenty soborów powszechnych. Tekst łaciński, polski, t. 4: (1511-1870): Lateran V, Trydent, Watykan I*, układ i opracowanie A. Baron – H. Pietras, Kraków 2004, WAM – PreCh 11 (2005) 392.
- ZWOLIŃSKI A. – JELONEK T. – ROŻEK M. – SZKODOŃ J. (rec.), Cz. Michalunio, *Dicta – zbiór łacińskich sentencji, przysłów, zwrotów, powiedzeń*, Kraków 2004, Wydawnictwo WAM – AK 144 (2005) z. 575, 205-207.

13. Sprawozdania

- DEGÓRSKI B, *Poganie i chrześcijaństwo w poszukiwaniu zbawienia (I-III wiek)* (XXXIV Dni Augustiańskie, Rzym, 5-7 V 2005 r.) – VoxP 25 (2005) t. 48,
- ZMORZANKA A.Z., *Posiedzenia Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL w roku akademickim 2005/2006* – VoxP 25 (2005) t. 48,
- ZMORZANKA A.Z., *Świat pogański, judaizm i chrześcijaństwo w okresie patrystycznym* (Sekcja Patrystyczna, Poznań, 20-21 IX 2005) – VoxP 25 (2005) t. 48,

14. Wybrane publikacje z zakresu literatury klasycznej

a) Przekłady

- APULEJUSZ z Madaury, *Metamorfozy albo Złoty osioł*, tłum. E. Jędrkiewicz, wstęp i objaśnienia T. Sinko, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- ARYSTOFANES, *Komedie: Lizystrata – Sejm kobiet – Plutos*, tłum. J. Ławińska-Tyszkowska, wstęp J. Łanowski, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- DEMOSTENES, *Wybór mów*, tłum. R. Turasiewicz, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- DIDYMOS AREJOS, *Podręcznik etyki*, tłum., wstęp i komentarz M. Wojciechowski, ŻMF 1, Kraków 2005, Wydawnictwo WAM.

- EURYPIDES, *Tragedie: Alkestis, Medea, Dzieci Heraklesa, Hippolytos uwięziony, Hekaba, Błagalnice*, tłum., wstęp i komentarz J. Łanowski, przejrzała J. Ławińska-Tyszkowska, seria: Biblioteka antyczna, Warszawa 2005, Prószyński i S-ka.
- KASJUSZ DION, *Historia rzymska*, tłum. i oprac. W. Madyda, wstęp I. Biezuńska-Małowist, seria: Arcydzieła kultury antycznej, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- KATULLUS, *Poezje*, tłum. A. Świderkówna, oprac. J. Krókowski, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- KLAUDIUSZ ELIAN, *O właściwościach zwierząt (wybór)*, wstęp, tłum. i oprac. A.M. Komornicka, seria: Biblioteka antyczna, Warszawa 2005, Prószyński i S-ka.
- KLAUDIUSZ ELIAN, *Opowiadki rozmaite. Listy wieśniaków*, tłum., wstęp i komentarz M. Borowska, seria: Biblioteka antyczna, Warszawa 2005, Prószyński i S-ka.
- MENANDER, *Wybór komedii*. PSEUDO-PLUTARCH, *Porównanie krytyczne Arystofanesa i Menandra*, tłum. i oprac. J. Łanowski, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- POLIBIUSZ, *Dzieje*, t. 1-2, tłum. i oprac. S. Hammer, seria: Arcydzieła kultury antycznej, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- Rzymska nowela antyczna*, tłum. i oprac. S. Stabryła, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- TERENCJUSZ, *Komedie: Eunuch, Bracia, Teściowa*, tłum. i oprac. M. Brożek, seria: Arcydzieła kultury antycznej, Wrocław 2005, Ossolineum – D^eAgostini.
- TERENCJUSZ, *Komedie*, t. 1: *Dziewczyna z Andros, Za karę, Eunuch*, tłum., wstęp i komentarz E. Skwara, seria: Biblioteka antyczna, Warszawa 2005, Prószyński i S-ka.
- PAUZANIASZ, *W świątyni i w micie. Wędrowki po Helladzie*, księgi I, II, III i VIII, tłum. i oprac. J. Niemirska-Pliszczyńska, seria: Arcydzieła kultury antycznej, Wrocław – Warszawa 2005, Ossolineum – D^eAgostini (na podstawie wyd. z 1973 r.).

b) Opracowania

- BALBUZA K., *Triumfator. Triumf i ideologia zwycięstwa w starożytnym Rzymie epoki Cesarstwa*, Poznań 2005, Wydawnictwo Poznańskie.
- CAMERON A., *Późne Cesarstwo Rzymskie*, tłum. M. Kwiecień, Warszawa 2005, Wydawnictwo „Prószyński i S-ka”.
- Contra leges et bonos mores. Przestępstwa obyczajowe w starożytnej Grecji i Rzymie*, red. H. Kowalski – M. Kuryłowicz, Lublin 2005, Wydawnictwo UMCS.
- DZIEDZIC D., *Świetlista wieża. Burzliwe dzieje latarni morskiej na Faros*, MW 2005, nr 2, 10-13.
- GAJEWSKA H., *Sanktuaria Daków*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 69-82.
- JOŃCA M., *Res sacra w prawie rzymskim*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 47-55.
- KISS Z., *Świątynia w Luksorze. Miejsce święte Egipcjan, Rzymian, chrześcijan i muzułmanów*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 281-290.

- KOCUR M., *We władzy teatru. Aktorzy i widzowie w antycznym Rzymie*, seria: Dramat – Teatr 12, Wrocław 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- KOWALSKI H., *Loca sacra, Santa et religiosa. Terminologia miejsc świętych w starożytnym Rzymie*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 35-46.
- KRAWCZYK J., *Goci nad grobami Galów*, MW 2005, nr 8, s. 9.
- Literatura Grecji starożytnej*, t. 1: *Epika – Liryka – Dramat*; t. 2: *Proza historyczna. Krasomówstwo. Filozofia i nauka. Literatura chrześcijańska*, red. H. Podbielski, Lublin 2005, Towarzystwo Naukowe KUL.
- OSTROWSKI J.A., *Między Bosforem a Eufratem. Azja Mniejsza od śmierci Aleksandra Wielkiego do najazdu Turków Seldżuckich*, Wrocław – Warszawa – Kraków 2005, Ossolineum.
- POPOWSKI R., *La seconde sophistique: assai de définition*, RH 52 (2004) z. 3, 151-167.
- POPOWSKI R., *Miejsca święte w starożytnej Grecji. Kwestia terminologii*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 13-19.
- SKUPIŃSKA-LVSET I., *Świątynie w Hierapolis i w Heliopolis (Balbek). Konfrontacja danych literackich i archeologicznych*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 57-68.
- Tajemnice papirusów*, red. J. Lipińska, Wrocław – Warszawa – Kraków 2005, Ossolineum.
- TRZCIONKOWSKI L., *To hieron: funkcje miejsc świętych w starożytnej Grecji*, w: *Sympozja Kazimierskie* [zob. 1], t. 5, 21-34.
- ŻMUDZKI P., *Goci, czyli niewolnicy*, MW 2005, nr 8, 10-14.

opracowali

ks. Józef Naumowicz – Warszawa, UKSW

ks. Stanisław Longosz – Lublin, KUL